

**REPUBLIKA HRVATSKA
POVJERENIK ZA INFORMIRANJE**

KLASA: 008-01/21-01/4
URBROJ: 401-01/08-21-01
Zagreb, 02. studeni 2021.

**TIJELIMA JAVNE VLASTI
- svima**

PREDMET: Primjena članka 19. Zakona o pravu na pristup informacijama i Kriterija za određivanje visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije

- uputa, daje se

Člankom 19. stavkom 1. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj 25/13 i 85/15, dalje u tekstu: Zakon) propisano je da se na pristup informacijama u postupcima pred tijelima javne vlasti **ne plaćaju upravne i sudske pristojbe**. U stavku 2. istoga članka propisano je da tijelo javne vlasti ima pravo tražiti od korisnika naknadu stvarnih materijalnih troškova koji nastanu pružanjem informacije, sukladno članku 17. toga Zakona, kao i na naknadu troškova dostave tražene informacije te da je na zahtjev korisnika tijelo javne vlasti dužno dostaviti način izračuna naknade.

Sukladno članku 19. stavku 3. Zakona, Povjerenik za informiranje donio je **Kriterije za određivanje visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije** („Narodne novine“, broj 12/14 i 15/14 - ispravak, dalje u tekstu: Kriteriji), kojima su propisane visina naknade stvarnih materijalnih troškova koji nastanu pružanjem informacije, kao i visina naknade troškova dostave tražene informacije koje plaća korisnik prava na informaciju.

Navedeni Kriteriji su temeljeni propis za sva tijela javne vlasti kada u postupcima ostvarivanja prava na pristup informacijama naplaćuju stvarne materijalne troškove i troškove dostave informacije. Kriteriji se primjenjuju i na naknadu stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave za ponovnu uporabu informacija. Dodatno, Uredbom o troškovima ponovne uporabe informacija („Narodne novine“, broj 87/18) utvrđeni su kriteriji za izračun, odnosno naplatu troškova ponovne uporabe informacija, pri čemu pravo na naknadu troškova povrh marginalnih imaju samo tijela koja se pretežno financiraju iz vlastitih prihoda, odnosno ako se radi o informacijama za koje tijelo treba osigurati odgovarajuće prihode od korisnika kako bi ih uopće mogla prikupiti, izraditi, reproducirati i objaviti. Navedeno je detaljnije opisano u Smjernicama za ponovnu uporabu informacija, koje su objavljene na poveznici <https://pristupinfo.hr/pravni-okvir/upute-smjernice-obraci/>.

Dakle, za obračun naknade stvarnih materijalnih troškova pružanja informacije od strane tijela javne vlasti mjerodavni su Kriteriji koje je donio Povjerenik za informiranje, a za usluge koje nisu navedene u istima, tijelo javne vlasti samo određuje visinu naknade prema prosječnoj tržišnoj cijeni takvih usluga.

Članak 3. Kriterija odnosi se na određivanje visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave za **usluge koje nisu navedene u članku 2.** ovih Kriterija, pri čemu tijelo javne vlasti određuje visinu naknade na način da u visinu naknade zaračuna prosječnu tržišnu cijenu za uslugu, trošak amortizacije koje ima tijelo javne vlasti te trošak poštanskih usluga.

Kriterijima je propisana visina naknade stvarnih materijalnih troškova za preslike stranica veličine A4 i A3 (crno-bijelo i u boji), elektronički zapis na CD-u, DVD-u, memorijskoj kartici te za pretvaranje dokumenta iz fizičkog u elektronički oblik ili zapis, dok se troškovi dostave informacija obračunavaju prema važećem cjeniku redovnih poštanskih usluga.

Ujedno je točkom 13. članka 10. Zakona propisana obveza tijela javne vlasti da na svojim internetskim stranicama, na lako pretraživ način i na vidljivo mjestu objavljuju informacije o načinu i uvjetima ostvarivanja prava na pristup i ponovnu uporabu informacija, što uključuje i obvezu objave visine naknade za pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, sukladno kriterijima iz članka 19. stavka 3. Zakona. Također, tijela imaju obvezu proaktivno objavljivati određene informacije vezane uz naknadu troškova omogućavanja ponovne uporabe informacije. Navedena obveza je detaljno opisana u Priručniku o ponovnoj uporabi informacija za tijela javne vlasti: "Otvoreni podaci za sve" (<https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/prirucnici/>).

U praksi je uočeno da su tijela javne vlasti u stvarne materijalne troškove ubrajala i iznose koje su naplaćivala za obavljanje svoje redovne djelatnosti i izdavanje potvrda, uvjerenja i sl. te nisu razlikovala zahtjeve za pristup informacija od rješavanja drugih zahtjeva i upita koji potpadaju pod obavljanje njihove redovne djelatnosti i naplate usluga. Uočene su i brojne druge nepravilnosti u primjeni Kriterija i načinu izračuna troškova prilikom rješavanja zahtjeva za pristup informacijama, uključujući naplatu prema vlastitim cjenicima, odnosno posebnim propisima te propusti vezani uz ispunjenje obveze proaktivne objave informacija u odnosu na naplatu troškova.

Stoga radi pravilne primjene odredbi članka 19. Zakona i navedenih Kriterija prilikom rješavanja zahtjeva za pristup većem broju informacija te pojašnjenja nedoumica koje su se pojavile u praksi oko naplate troškova posljednjih godina, Povjerenik za informiranje daje ovu uputu tijelima javne vlasti.

Način dostave informacija

Člankom 17. stavkom 1. točkom 2. Zakona propisani su načini davanja informacije: neposrednim davanjem informacije, davanjem informacije pisanim putem, uvidom u dokumente i izradom preslika dokumenta koji sadrže traženu informaciju, dostavljanjem preslika dokumenta koji sadrži traženu informaciju i na drugi način koji je prikladan za ostvarivanje prava na pristup informacijama. Stavkom 2. istog članka propisano je da korisnik može u zahtjevu za pristup informaciji naznačiti prikladan način dobivanja informacije, a ako ne naznači, informacija će se dostaviti na način na koji je podnesen zahtjev, odnosno na najekonomičniji način.

Iz navedene zakonske odredbe proizlazi da **korisnik može naznačiti željeni način dobivanja informacije** te da je pravljenje uvida u dokument koji sadrži traženu informaciju izjednačeno s izradom preslike tog dokumenta, odnosno ako se korisniku prava na pristup informacijama omogućava da bez ograničenja izvrši uvid u zatraženu dokumentaciju, treba mu se omogućiti i pravo na izradu preslika istih.

Nadalje, korisnici prava učestalo traže davanje informacije na način koji nije propisan člankom 17. stavkom 2. Zakona, odnosno pristup informacijama na privatnom CD-u, DVD-u, memorijskoj kartici, odnosno hard disku korisnika prava. Međutim, tijela javne vlasti nisu dužna (niti se preporuča) omogućavati pristup informacijama na takav način zbog informatičke nesigurnosti.

Također, fotografiranje tražene dokumentacije od strane korisnika može biti prikladan način za ostvarivanje prava na pristup informaciji, uz preduvjet da tijela javne vlasti vode računa o tome da su prekriveni oni dijelovi informacije koje po Zakonu treba zaštititi, odnosno kojima je pristup ograničen sukladno odredbama Zakona.

Dakle, **ako korisnik naznači** prikladan način dobivanja informacije koji je sukladan Zakonu, **tijelo javne vlasti treba postupiti sukladno traženju korisnika**, pri čemu ima pravo naplate stvarnih materijalnih troškova dostave informacije, sukladno odredbama Kriterija.

Ako korisnik ne naznači prikladan način dobivanja informacije ili zatraži način dostave koji nije sukladan odredbama Zakona, a imajući u vidu načelo učinkovitosti i ekonomičnosti, **tijelo javne vlasti može dostaviti informaciju na način na koji je podnesen zahtjev ili na drugačiji, ali najekonomičniji način**. Pri tome također ima pravo naplate stvarnih materijalnih troškova dostave informacije, sukladno odredbama Kriterija.

Postupak naplate troškova

Zakon i Kriteriji ne propisuju rok u kojem se treba dostaviti poziv za uplatu određenog iznosa stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije. No, pri rješavanju zaprimljenih zahtjeva treba voditi računa o rokovima rješavanja propisanim u članku 20. stavku 1. Zakona (najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva), odnosno o produljenom roku rješavanja iz članka 22. stavka 1. Zakona.

Stoga pozive za uplatu treba uputiti bez odgode, kako bi se predmetni zahtjev mogao riješiti u zakonskom roku.

Uočeno je da neka tijela pozive za uplatu upućuju zajedno s dostavljanjem informacije.

Međutim, Kriteriji propisuju da će tijelo javne vlasti dostaviti korisniku informaciju **po primitku dokaza o izvršenoj uplati**. Stoga, poziv za uplatu treba uputiti prije omogućavanja pristupa traženoj informaciji.

Naplaćeni iznos treba upisati u službeni upisnik, u rubriku „Visina naknade iz članka 19. Zakona o pravu na pristup informacijama“.

Važno je napomenuti da se troškovi dostave informacija obračunavaju prema važećem cjeniku redovnih poštanskih usluga. Cjenik poštanskih usluga u unutarnjem prometu može se pronaći na internetskoj stranici trgovačkog društva Hrvatska pošta d.d., na poveznici: <https://www.posta.hr/propisi-i-cjenici-271/271>.

Naplata troškova kod omogućavanja pristupa informacijama

Tijela javne vlasti imaju pravo na naplatu stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije kada se **omogućava pristup informaciji ili omogućava ponovna uporaba informacija**. Navedeno se odnosi na situacije kada se zahtjev za pristup informacijama rješava temeljem **članka 23. stavka 1. točke 1. Zakona** (bez donošenja rješenja) ili **članka**

23. stavka 3. Zakona (kada se omogućava pristup informaciji rješenjem, nakon provedenog testa razmjernosti i javnog interesa), **odnosno kada se omogućava ponovna uporaba informacija temeljem članka 29. stavka 2. Zakona.**

Kada se omogućava pristup informaciji rješenjem, nakon provedenog testa razmjernosti i javnog interesa, ukazuje se da prema članku 15. stavku 5. Zakona, ako tražena informacija sadrži podatak koji podliježe ograničenju iz stavaka 2. i 3. toga članka, preostali dijelovi informacije učinit će se dostupnim. U tom je slučaju tijelo javne vlasti dužno, sukladno članku 23. stavku 3. Zakona, nakon provedenog testa razmjernosti i javnog interesa, donijeti rješenje o djelomičnom usvajanju zahtjeva.

Dakle, tijelo treba izbrojati ukupan broj stranica kojima će omogućiti pristup, zatim utvrditi broj stranica koje sadrže osobne podatke koje treba zacrniti i ograničiti im pristup, a potom izračunati sljedeće:

a) ako se informacija dostavlja u papirnatom obliku – kopiranje svake stranice (A4 – 0,25 kn), zacrnjivanje zaštićenih osobnih podataka (primjerice, 725 stranica x 0,25 = **181,25 kn**)

b) ako se informacija dostavlja elektroničkim putem – kopiranje svake stranice koja sadrži zaštićene osobne podatke (A4 – 0,25 kn), zacrnjivanje zaštićenih osobnih podataka, pretvaranje svake stranice koja sadrži zaštićene osobne podatke iz fizičkog u elektronički oblik (A4 – 0,80 kn) (primjerice, ako svih 725 stranica sadrži zaštićene osobne podatke, trošak će iznositi $(725 \times 0,25 = 181,25 \text{ kn}) + (725 \times 0,80 = 580 \text{ kn}) = \mathbf{761,25 \text{ kn}}$)

Dakle, u konkretnom slučaju je dostava elektroničkim putem „skuplja“ od dostave informacija u papirnatom obliku, budući da se za svaku stranicu računa trošak kopiranja i trošak pretvaranja svake stranice u elektronički oblik, a što je nužno kada je informacija izrađena, odnosno postoji u elektroničkom obliku, zbog zaštite osobnih podataka, odnosno ograničenja pristupa dijelovima informacije koje je potrebno zaštititi (zacrniti).

Valja istaknuti da, kada se zahtjev za pristup informacijama rješava temeljem pravne osnove propisane u članku 23. stavku 1. točkama 2.-6., stavcima 2., 4. i 5. Zakona, odnosno kada se zahtjev rješava putem obavijesti, odbacuje ili odbija rješenjem, zatim kada se ustupa, kada se šalje obavijest o produženju roka rješavanja zahtjeva, obavijest o plaćanju troškova dostave informacije ili račun, **tada tijela javne vlasti nemaju pravo na naplatu** stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije, jer ne dostavljaju informaciju te nemaju pravo ni na naplatu poštanskih usluga.

Vezano za naplatu troškova u slučaju omogućavanja **ponovne uporabe informacija**, navedeno je opisano u Priručniku o ponovnoj uporabi informacija za tijela javne vlasti: “Otvoreni podaci za sve”, na poveznici <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/prirucnici/>, u poglavlju 2.4. Naknada za ponovnu uporabu informacija (troškovi ponovne uporabe).

Međutim, ističemo da tijelo javne vlasti korisniku može naplatiti stvarne materijalne troškove i troškove dostave informacije tražene zahtjevom za ponovnu uporabu informacija, koji se u pravilu odnose na troškove nosača iz članka 4. Kriterija (memorijski stik, CD, DVD). Tada se za izračun i pravila naplate primjenjuju Kriteriji, osim ako se radi o vrsti medija za pohranu ili načinu dostave koji nije predviđen Kriterijima, u kojem slučaju tijelo javne vlasti može naplatiti troškove po tržišnoj cijeni. Ako se informacije tražene zahtjevom za ponovnu uporabu informacija dostavljaju putem elektroničke pošte, tada nema materijalnih troškova.

Dodatno valja naglasiti da **preslikavanje dokumentacije ne potpada pod naplatu stvarnih materijalnih troškova zbog ponovne uporabe informacija.**

Zbog specifičnosti odredbi o naplati je izuzetno važno da su rješenja koja se donose povodom zahtjeva za ponovnu uporabu informacija podložna preispitivanju u žalbenom postupku od strane Povjerenika za informiranje.

Važno je naglasiti da rad službenika za informiranje i drugih zaposlenika ili angažiranih suradnika tijela javne vlasti koji provede prikupljajući, pripremajući i pružajući informaciju korisniku prava na informaciju **ne predstavlja stvarni materijalni trošak** i ne može se ni u kojem slučaju uračunavati u naknadu troškova za pristup informacijama.

Napominjemo i da **prihodi od ostvarenih naknada predstavljaju prihode tijela javne vlasti**. Vezano za način uplate naknade (na žiro ili neki drugi račun), ukazujemo da ni Zakon niti Kriteriji ne propisuju na koji račun će tijelo zatražiti da se uplata izvrši. Dovoljno je pozvati korisnika da na račun tijela uplati iznos stvarnih materijalnih troškova, dakle **tijelo samo određuje o kojem računu će se raditi**.

Trošak manji od 50 kn

U članku 5. Kriterija preporuča se da tijela javne vlasti korisniku prava ne zaračunaju troškove koji nastaju pružanjem i dostavom informacije, ako isti ne prelaze iznos od 50,00 kuna.

Tijela javne vlasti u pravilu primjenjuju članak 5. Kriterija te ne naplaćuju troškove niže od 50 kn, međutim, bilježe se i slučajevi pokušaja naplate troškova radi usporavanja postupaka ili odustanka korisnika od dobivanja informacije, što je praksa koju bi tijela javne vlasti trebala napustiti. Ipak, valja naglasiti da predmetni članak propisuje da tijelo javne vlasti **može, a ne da mora** zaračunati troškove koji iznose manje od 50,00 kuna. Stoga je na dispoziciji tijela javne vlasti primjena predmetne mogućnosti propisane Kriterijima.

Trošak preko 50 do 150 kn

Kriteriji u članku 4. stavku 1. propisuju da će tijelo javne vlasti dostaviti korisniku informaciju tek po primitku dokaza o izvršenoj uplati. Navedeno znači da u slučaju kada je iznos troškova između 50 kn (preporuka je ne zaračunavati troškove manje od 50 kn) i 150 kn, **tijelo javne vlasti treba korisnika obavijestiti da mu se omogućava pristup traženim informacijama, ali uz točno izračunati trošak kojeg je potrebno podmiriti u roku koje je odredilo tijelo javne vlasti te da će informacije biti dostavljene po vidljivoj uplati**. Dakle, navedena obavijest treba sadržavati i način izračuna navedene naknade, odnosno izračunatog troška.

U slučaju da korisnik prava na pristup informaciji u roku ne položi navedeni iznos, smatrat će se da je korisnik prava na pristup informaciji **odustao** od zahtjeva. Stoga u pozivu za uplatu treba **odrediti rok** u kojem je korisnik prava dužan platiti traženi iznos **i obavijestiti ga o pravnim posljedicama nepostupanja**. Korisnik prava zbog neupozoravanja na rok i posljedice propuštanja ne smije trpjeti štetne posljedice.

Međutim, Zakon ne propisuje što u slučaju kada korisnik prava odustane od zahtjeva.

U tom slučaju, potrebno je ukazati da pravo na pristup informacijama predstavlja upravnu stvar o kojoj se rješava u upravnom postupku pokrenutom na zahtjev stranke temeljem odredbi posebnog zakona - Zakona o pravu na pristup informacijama, koji sadrži i neke procesne odredbe, ali kada navedenim Zakonom nije propisano postupanje u određenim situacijama, tada se primjenjuju odredbe općeg propisa - Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09 i 110/21).

Odredbom članka 46. stavci 1.-3. Zakona o općem upravnom postupku, propisano je da tijekom postupka stranka može odustati od zahtjeva u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili elektroničkim putem te da će se, ako stranka odustane od zahtjeva, donijeti rješenje o obustavi postupka. **Rješenje o obustavi postupka donijet će se po službenoj dužnosti i u slučaju kad se iz postupanja stranke ili iz drugih okolnosti postupka može zaključiti da je stranka odustala od zahtjeva.** Navedena situacija obustave postupka po službenoj dužnosti zbog drugih okolnosti postupka, a koji postupak je pokrenut na zahtjev stranke, **odnosi se na slučaj iz članka 4. stavka 2. Kriterija**, odnosno ako stranka na zahtjev koje je pokrenut postupak u propisanom roku ne plati traženi iznos.

Tada je i u službenom upisniku o zahtjevima, u podrubriku „Obustavljen postupak“, unutar rubrike „Odluka o zahtjevu, pravna osnova i datum“, potrebno upisati rješenje (KLASA, URBROJ/evidencijski broj i datum rješenja) kojim je tijelo obustavilo pokrenuti postupak po zahtjevu, kada stranka u propisanom roku ne plati traženi iznos naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije koje joj je tijelo uputilo sukladno Kriterijima. U tom slučaju, pravna osnova donesenog rješenja o obustavi postupka je članak 46. stavak 3. Zakona o općem upravnom postupku.

Ako stranka uplati traženi iznos, ali izvan roka određenog u pozivu te ako tijelo javne vlasti u međuvremenu nije rješenjem obustavilo upravni postupak, tada se „zakašnjela“ uplata smatra privolom za nastavkom vođenja upravnog postupka te je tijelo javne vlasti u obvezi dostave informacije za čiji je pristup uputilo poziv za uplatom određenog iznosa naknade.

Trošak veći od 150 kn i pravne posljedice neplaćanja

Sukladno članku 4. stavku 2. Kriterija, **ako iznos troškova prelazi 150,00 kuna**, tijelo javne vlasti zatražit će od korisnika da **unaprijed položi** na račun tijela javne vlasti **očekivani iznos (tzv. polog)** stvarnih materijalnih troškova, odnosno troškova dostave **u roku od osam dana, kako bi se započelo s pripremom informacije za dostavu.** U navedenoj obavijesti, kojom se poziva na uplatu očekivanog iznosa tj. pologa, također treba specificirati očekivane troškove, odnosno opisati način okvirnog izračuna mogućeg troška. U slučaju da korisnik u navedenom roku ne položi očekivani iznos troškova, smatrat će se da je korisnik prava na pristup informaciji **odustao** od zahtjeva te je potrebno obustaviti postupak sukladno gore opisanom.

Zaračunavanje PDV-a

Kriteriji u svojim odredbama ne propisuju mogućnost zaračunavanja PDV-a na visinu naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije. Dakle, iznosi koji su navedeni u Kriterijima predstavljaju „krajnji“ trošak koji se može naplatiti korisniku prava na pristup informacijama, što znači da je u iste uključen PDV. Budući da većina tijela javne vlasti nije u sustavu PDV-a, u Kriterijima nije navedena mogućnost takvog izračuna, već samo konačni iznos koji se naplaćuje. Kriteriji se primjenjuju na sva tijela javne vlasti na jednak način, neovisno o kriteriju po kojem je određena pravna osoba obveznik Zakona (slično kao što sva tijela na jednak način primjenjuju odredbe o naplati upravnih i drugih pristojbi).

Pravna zaštita

Zakon, a ni Kriteriji ne predviđaju korisnicima mogućnost podnošenja pravnog lijeka na utvrđeni iznos naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacija. Zakon u članku 19. stavku 2. propisuje da je tijelo javne vlasti na zahtjev korisnika dužno dostaviti način izračuna naknade.

Stoga, ako tijelo javne vlasti zaprimi prigovor/pritužbu na upućeni poziv na naplatu, odnosno ispostavljeni račun, **treba pozvati korisnika prava da specificira svoja traženja** navedena u zahtjevu, pojašnjavajući uz to korisniku na koji način je izračunata naknada.

Pri tome se ukazuje na **institut izmjene zahtjeva**, propisan u članku 45. Zakona o općem upravnom postupku. Naime, prema članku 45. navedenog Zakona, do donošenja prvostupanjske odluke o upravnoj stvari stranka može izmijeniti svoj zahtjev ili podnijeti drugi, ako se ti zahtjevi u bitnim pretpostavkama temelje na istom činjeničnom stanju. Kad službena osoba utvrdi da ne postoje uvjeti za izmjenu podnesenog ili za podnošenje drugog zahtjeva, donijet će rješenje kojim će odbaciti zahtjev stranke.

Ako se izmijenjeni zahtjev ne odbaci sukladno članku 45. Zakona o općem upravnom postupku, tijelo javne vlasti treba odlučiti o izmijenjenom zahtjevu.

Prije svega, izmjenu zahtjeva treba unijeti u isti redni broj Službenog upisnika u koji je upisan i prvotni zahtjev, ali u rubrici „Napomena“ navesti kada je isti zaprimljen i kako glasi izmijenjeni zahtjev. Rok rješavanja izmijenjenog zahtjeva počinje teći od dana izmjene zahtjeva.

Ako se u rješavanju izmijenjenog zahtjeva utvrdi da je obim traženja korisnika prava nakon izmjene zahtjeva manji te da ne predstavlja više traženje većeg broja različitih informacija, odnosno veći broj stranica od prethodno utvrđenog broja stranica, navedenom u upućenom pozivu za naknadu troškova, tada upućeni poziv na naplatu prvotnog zahtjeva ne proizvodi više pravne učinke. Činjenicu promjene utvrđenog iznosa naknade treba navesti u aktu koji se donosi povodom zaprimljene izmjene zahtjeva.

U slučaju izmjene zahtjeva, rubrika „Visina naknade iz članka 19. Zakona o pravu na pristup informacijama“ službenog upisnika se ne popunjava, jer naplata troškova nije realizirana.

Ako se tijelo oglašuje na zaprimljeni prigovor/pritužbu na upućeni poziv za naknadu troškova/ispostavljeni račun, nezadovoljni korisnik se može predstavkom obratiti Povjereniku za informiranje kako bi se proveo postupak po predstavi iz članka 59. Zakona.

Također, ako korisnik prava nakon izvršene uplate i dostave informacije smatra da dostavljena informacija po svom obimu ne odgovara naplaćenom iznosu, može se predstavkom obratiti Povjereniku za informiranje.

Vijećnici i naplata troškova

Kada vijećnik traži prijedloge akata, materijala, dokumenata i podataka koji se odnose na pojedine točke dnevnog reda sjednica predstavničkog tijela ili traži podatke o radu trgovačkih društava, ustanova i drugih pravnih osoba kojima je JLP(R)S osnivač, suosnivač, vlasnik ili suvlasnik (znači ostvaruje vijećničko pravo, a ne pravo na pristup informacijama prema odredbama Zakona), tada tijelo javne vlasti nema pravo na naknadu stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije sukladno Zakonu i Kriterijima, jer se vijećnička prava ostvaruju temeljem posebnih propisa.

Međutim, kada vijećnik traži informaciju koja se rješava temeljem Zakona, tada tijelo javne vlasti ima pravo od vijećnika tražiti naknadu stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije, sukladno Kriterijima.

Ako vijećnik nakon poziva na naknadu stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije odustane od zahtjeva za pristup informacijama i traži dostavu prema posebnom propisu, tj. općem aktu JLP(R)S-a, tada tijelo javne vlasti treba rješenjem obustaviti postupak. Protiv tog rješenja korisnik prava treba imati pravnu zaštitu podnošenja žalbe Povjereniku za informiranje.

Međutim, ako nakon obustave postupka vijećnik ne želi ostvariti svoje vijećničko pravo sukladno posebnom propisu, već ponovno traži dobivanje informacije prema odredbama Zakona, tada tijelo javne vlasti treba razmotriti je li u konkretnom slučaju riječ o zahtjevu za pristup informacijama, odnosno je li vijećniku dostupnost tražene informacije omogućena temeljem posebnog propisa kao vijećničko pravo. Ako nije riječ o zahtjevu za pristup informacijama, odnosno riječ je o zahtjevu koje se ostvaruje prema vijećničkom pravu, tada se zahtjev treba formalno riješiti temeljem pisane obavijesti iz članka 23. stavka 1. točke 6. ili 4. Zakona. Ako ponovno traženje vijećnika predstavlja zahtjev koji se rješava prema odredbama Zakona, tada ga treba smatrati novim zahtjev za pristup informacijama. Taj zahtjev se treba upisati u sljedeći po redu redni broj službenog upisnika i za njegovo rješavanje teku rokovi iz članka 20. stavka 1. Zakona (od dana zaprimanja urednog zahtjeva).

Troškovi i posebni propisi

Uočeno je da neka tijela javne vlasti naplaćuju troškove nastale u okviru svoje redovne djelatnosti, ali prema odredbama Kriterija.

Međutim, ako je nekim posebnim propisom utvrđena naknada za vršenje radnji u okviru djelokruga tog tijela javne vlasti, a ne u upravnom području prava na pristup informacijama, tijelo nema pravne ovlasti naplate radi naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacija prema odredbama Kriterija.

Također, ako korisnik prava podnese zahtjev na obrascu zahtjeva za pristup informacijama, no isti sadržajno ne predstavlja zahtjev koji se rješava u upravnoj stvari prava na pristup informacijama, nego se rješava temeljem posebnog propisa, tada tijelo javne vlasti nema pravo na naplatu troškova prema odredbama Kriterija.

No, u tom slučaju predmetni podnesak se treba unijeti u službeni upisnik (s obzirom da se korisnik prava pozvao na Zakon) i riješiti formalno, putem obavijesti iz članka 23. stavka 1. točke 6. tog Zakona, koji propisuje da tijelo javne vlasti ne donosi rješenje o zahtjevu kad obavještava korisnika da se podnesak ne smatra zahtjevom u smislu članka 18. stavka 5. ovoga Zakona, pri čemu je dužno uputiti korisnika na način ostvarivanja njegova traženja.

Navedeno znači da ako je za postupanje po tom podnesku nadležno samo tijelo javne vlasti, potrebno je proslijediti podnesak nadležnoj ustrojstvenoj jedinici na rješavanje i o tome obavijestiti korisnika prava. Na taj način korisnik prava će biti obaviješten da se ne radi o upravnoj stvari prava na pristup informacijama te u slučaju nezadovoljstva s traženim troškovima naplate, korisnik prava će biti upućen da se mora obratiti tijelu javne vlasti koje postupuje po posebnom propisu, a ne Povjereniku za informiranje.

Proaktivna objava, posebni cjenici i ostali aspekti naplate troškova

Članak 10. stavak 1. Zakona propisuje niz informacija koja su tijela javne vlasti dužna proaktivno, samoinicijativno, kontinuirano i pravovremeno objavljivati na svojim internetskim stranicama. Stoga je važno istaknuti da u slučajevima **kad korisnik zahtjevom traži pristup informaciji za koju je propisana obveza proaktivne objave, tijelo javne vlasti nema mogućnost naplate troškova.**

Dakle, informacije koje su objavljene na internetskoj stranici tijela javne vlasti, uključujući i informacije pogodne za ponovnu uporabu (otvoreni podaci) se **ne naplaćuju**. Zakon potiče proaktivnu objavu informacija, posebno informacija za ponovnu uporabu (koje su u strojno čitljivom formatu), koje svaki korisnik može koristiti bez naplate, u skladu s objavljenim uvjetima.

Vezano za obvezu proaktivne objave koju propisuje točka 13. članka 10. Zakona, **tijela u zasebnoj rubrici o pravu na pristup informacijama**, između ostalog, **trebaju pojasniti način izračuna troškova te objaviti Kriterije** za određivanje visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije (cjeloviti dokument ili poveznicu na Narodne novine). Navedeno znači da **tijela ne mogu objaviti visinu naknade stvarnih materijalnih troškova u iznosima koji se razlikuju od propisanih iznosa u članku 2. stavku 1. Kriterija** (primjerice, objaviti da preslik jedne stranice veličine A4 iznosi 0,60 kn, dok Kriteriji za preslik jedne stranice veličine A4 propisuju 0,25 kn). Stoga je potrebno ispraviti objavljene visine naknade koje nisu u skladu s Kriterijima.

U praksi je uočeno da tijela često donose vlastite cjenike troškova ili odluke o određivanju visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacija, koje je potrebno ukloniti s internetskih stranica. Naime, **tijela javne vlasti nemaju zakonsku ovlast, a ni potrebu za donošenjem posebnog cjenika troškova nastalih pružanjem informacije temeljem odredbi Zakona**. Važeći Zakon, kao ni Kriteriji, ne propisuju obvezu donošenja posebnih cjenika, jer su tim propisima propisane visina naknade stvarnih materijalnih troškova koji nastanu pružanjem informacije.

Uočeno je i da neka tijela imaju objavljene ranije važeće Kriterije iz članka 19. stavka 2. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, broj 172/03, 144/10 i 77/11), koje je donijela Agencija za zaštitu osobnih podataka, a koje je također potrebno ukloniti s internetskih stranica, budući da je riječ o nevažećem dokumentu.

Nadalje, uočeno je da neka tijela u općim aktima propisuju teritorijalno oslobađanje od plaćanja naknade („tko ima prebivalište, odnosno sjedište na području Općine XY“) ili donose odluke o oslobađanju korisnika prava naknade troškova dostave informacije, na temelju članka 5. Kriterija, kojom se oslobađa korisnika prava na informaciju od obveze plaćanja naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije koji ne prelaze iznos od 50,00 kuna.

Međutim, tijela nemaju pravne osnove za propisivanjem teritorijalnog oslobađanja od plaćanja naknade, a navedeno je i protivno načelu jednakosti iz članka 8. Zakona, odnosno nemaju pravne osnove za propisivanjem oslobađanja od naknade. Naime, Kriteriji tijelima javne vlasti stavljaju na dispoziciju odluku o naplati troškova, a ne propisuju obvezu naplate, stoga nema pravne osnove ni za donošenjem odluka o oslobađanju troškova te ih treba ukloniti s mrežnih stranica tijela javne vlasti.

Zaključno, u svrhu ispravne provedbe Zakona i Kriterija pri rješavanju zahtjeva za pristup informacijama/zahtjeva za ponovnu uporabu informacija vezano za utvrđivanje naknade stvarnih materijalnih troškova koji nastanu pružanjem informacije i omogućavanja ponovne uporabe informacija i naknade troškova dostave istih, upućuju se službenici za informiranje da se rukovode odredbama Zakona, Zakona o općem upravnom postupku i Kriterija, uz pojašnjenja utvrđena ovom uputom.

Dodatno savjetujemo konzultirati i Tražilicu odluka i mišljenja Povjerenika za informiranje i Visokog upravnog suda RH (<https://tom.pristupinfo.hr/>), kao i Priručnik za službenike za informiranje i Priručnik o ponovnoj uporabi informacija za tijela javne vlasti, koji su objavljeni na poveznici <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/prirucnici/>.

S poštovanjem,

POVJERENIK ZA INFORMIRANJE

dr. sc. Zoran Pičuljan